

آنچه در این ستون می‌خوانید، دیدگاه رسانه‌های خارجی است که جهت اطلاع‌رسانی منتشر می‌شود و موضع روزنامه «هم‌میهن» نیست.

گزینه درست برای نتانیاو

توماس فریدمن

ستون‌نویس نیویورک‌تایمز

اگر زد و خورد‌های انتقامی میان اسرائیل با ایران و گروه‌های نیابتی ایران به یک جنگ تمام‌عیار تبدیل شود (که اسرائیل به تنهایی نمی‌تواند برای مدت طولانی آن را ادامه دهد) آنگاه جو بایدن، رئیس‌جمهور آمریکا در مقابل یک تصمیم سرنوشت‌ساز قرار می‌گیرد؛ اینکه در کنار اسرائیل با ایران وارد جنگ شود و برنامه هسته‌ای ایران را نابود کند. ایران شبکه خود را در آمریکا ایجاد کرده است تا جانشین آمریکا به‌عنوان قدرتمندترین نیرو در خاورمیانه شود و اسرائیل را با هزار ضربه کاری از طریق نیروهای نیابتی‌اش نابود کند. اما آمریکا همواره باید نگران باشد که نتانیاو دقیقاً چه هدفی را دنبال می‌کند. آلون پینکاس روز سه‌شنبه در هال‌آر‌آی نوشت که معلوم نیست چرا نتانیاو در میانه مذاکرات آزادی‌گروگان‌ها هنیه را در تهران ترور کرد. نتانیاو در طول ۱۷ سال قدرت‌ش، هم به منافع آمریکا در منطقه کمک کرده و هم در جهت تخریب آن عمل کرده است. من هیچ وقت اعتماد نمی‌کنم که نتانیاو برای لحظه‌ای منافع آمریکا را به خواسته‌های سیاسی خودش ترجیح دهد. ایران اهداف آمریکا را در منطقه برای ایجاد ائتلاف‌های جدید غیرنظامی با هدف منزوی کردن خودش خوانده است. رهبر معظم ایران، [آیت‌الله] علی خامنه‌ای گفته‌بود که کشورهای مسلمانی که روابطشان را با اسرائیل عادی‌سازی می‌کنند «روی اسب بازنده شرط می‌بندند.» [آیت‌الله] خامنه‌ای همچنین پیش‌بینی کرده‌بود که اسرائیل به زودی نابود خواهد شد. چه ایران دقیقاً می‌دانست حمله حماس چه زمانی اتفاق می‌افتد یا نه، بدون تردید حمله حماس برای ایران ابزاری برای منزوی کردن اسرائیل و دیگر متحدان آمریکا از طریق وادار کردن اسرائیل به ایجاد تلفات در میان هزاران شهروند غیرنظامی با هدف نابودی شبکه زیرزمینی حماس بود. روایت وسیع‌تر، مانع تراشی در برابر عادی‌سازی روابط سعودی-فلسطینی-اسرائیلی است. اما این ماجرا چگونه پایان می‌پذیرد؟ در طول ماه گذشته، اسرائیل فواد شکر، فرمانده ارشد حزب‌الله را در بیروت، اسماعیل هنیه، رهبر سیاسی حماس را در تهران و محمد ضیف، رهبر نظامی حماس را در غزه ترور کرده است. همه این افراد در پی این بودند که همه نیروهای شان را وارد یک جنگ بی‌پایان کنند تا «کشور پهلو» را از بین ببرند، اما اسرائیل در گذشته هم نگر اول و دوم حماس را کشته است. مشکل اینجاست که حماس و حزب‌الله شبکه هستند. آنگونه که جان آرکیلا، استراتژیست شبکه و نویسنده کتاب «بیتسکرینگ: چالش‌های نو جنگ سایبری» به من آموزش داده است: «در یک شبکه، هر کسی نفر دوم محسوب می‌شود.» همیشه جانشین‌های جدید پیدا می‌شوند که از اسلاف خود بدتر هستند. تنها راه ممکن برای اینکه واقعاً بتوان حماس را به لحاظ سیاسی به حاشیه راند و ایران را به لحاظ منطقه‌ای منزوی کرد، این است که اسرائیل قدرت جایگزین حاضر و ناظر را تقویت کند؛ تشکیلات خودگردان فلسطینی، تشکیلات خودگردان توافق‌های اسلو را پذیرفته است و به صورت روزمره برای توقف خشونت‌ها در کرانه باختری با اسرائیل همکاری می‌کند. اما نتانیاو حاضر به پذیرش علنی این واقعیت نیست، چراکه می‌خواهد هر جایگزینی را برای حماس غیر مشروع جلوه دهد تا به جهان و اسرائیلی‌ها وانمود کند که هیچ شریکی برای صلح و راهکار دودولتی وجود ندارد. نتانیاو با چنین حرکتی در شطرنج منطقه، یعنی پذیرش تشکیلات خودگردان فلسطینی، می‌تواند ائتلاف آمریکا-اسرائیل-اعراب را تقویت کند، سازوکار حکومتی در غزه ایجاد کند که اسرائیل را تهدید نمی‌کند و ایران و نیروهای نیابتی‌اش را به لحاظ نظامی و سیاسی منزوی کند که در نتیجه باعث می‌شود جنگ حماس فقط به هدر دادن پول و جان تبدیل شود. اما نتانیاو برای چنین اقدامی ائتلاف دولتش را به خطر می‌اندازد، چراکه شرکای افراطی او با هر توافقی با فلسطینی‌ها مخالف هستند. نتیجه اینکه من باور دارم در روزهای آغازین جنگ غزه، این مسائل مهم بودند، اما حالا دیگر کاملاً واضح شده‌اند. آنچه روشن نیست، این است که نتانیاو چه خواهد کرد. او منافع چه کسی را تأمین می‌کند؟ منافع خودش، منافع اسرائیل، منافع آمریکا یا منافع ایران؟ اگر نتانیاو الان اقدام درست را انجام دهد، دست ایران از لحاظ سیاسی خالی می‌ماند. ایران دیگر نخواهد توانست هدف اصلی‌اش برای سلطه بر جهان عرب را با پنهان شدن خودش و نیروهای نیابتی‌اش پشت آرم‌ان فلسطینی پنهان کند. ایران همواره آمادگی دارد که جان فلسطینی‌ها، لبنانی‌ها، یمنی‌ها، عراقی‌ها و سوریه‌ای‌ها را «برای فلسطین» به خطر بیندازد، در حالی که جان ایرانیان را اگر بتواند حفظ می‌کند. اشکی که توسط ایران و رهبران مذهبی‌اش برای فلسطین ریخته می‌شود، کاملاً جعلی است و تنها پوششی برای اهداف امپریالیستی منطقه‌ای ایران است. نتانیاو همین حالا می‌تواند پرده را از این بازی کنار بزند. اما او باید منافع اسرائیل را نسبت به منافع خودش اولویت بدهد. آیا این کار را خواهد کرد؟

پایان يك رویارویی ۱۳ ساله؟

آیا دیدار احتمالی بشار اسد و رجب طیب اردوغان می‌تواند زمینه‌سازی عادی‌سازی روابط ترکیه و سوریه شود؟

تلاش نافرجام ۳ ساله

تلاش برای عادی‌سازی روابط ترکیه و سوریه سه سال است که ادامه دارد. نخستین دیدار بین وزرای خارجه ترکیه و سوریه، بعد از یک دهه خصومت میان دو کشور، پاییز ۱۴۰۰ به شکل محرمانه برگزار شد. مردادماه ۱۴۰۱ بود که مولود چاوش اوغلو، وزیر خارجه ترکیه در یک نشست خبری در حاشیه سیزدهمین نشست سفرای ترکیه در خارج از کشور، فاش کرد که مهرماه سال ۱۴۰۰ در حاشیه نشست جنبش عدم تعهد در بلگراد، دیدار کوتاهی با فیصل مقداد، همتای سوریه‌ای خود داشته است. این نخستین بار بود که بعد از ۱۰ سال قطع کامل روابط دو کشور از زمان آغاز بحران داخلی سوریه، مقام‌های رسمی دو کشور با یکدیگر دیدار می‌کردند. همین دیدار زمینه‌ساز

دیدارهای بعدی میان مقام‌های دو کشور شد. زمستان ۱۴۰۱ دیدارهای مقام‌های سوریه و ترکیه با میانجی‌گری روسیه آغاز شد. وزیر دفاع روسیه، سرگنی شویگو، دی‌ماه ۱۴۰۱ در نشستی از قبل اعلام نشده میزبان وزرای دفاع و رؤسای نهادهای اطلاعاتی سوریه و ترکیه بود. خلوصی آکار وزیر دفاع ملی و هاگان فیدان رئیس سازمان اطلاعات ترکیه در مسکو با سرگنی شویگو وزیر دفاع روسیه، علی محمودعباس وزیر دفاع سوریه و رؤسای سازمان اطلاعات دو کشور گردهم آمدند. براساس گزارش وزارت دفاع ترکیه، در این نشست بحران سوریه،

شهاب شهسوری

خبرنگار گروه دیپلماسی

رجب طیب اردوغان، رئیس‌جمهور ترکیه، پس از نزدیک به ۱۳ سال تلاش برای براندازی حکومت بشار اسد در سوریه، بار دیگر در تغییر مسیر ناگهانی در مسیر دیپلماسی تصمیم گرفته است که روابطش را با رئیس‌جمهور سوریه احیا کند. در طول ماه‌های گذشته رجب طیب اردوغان، بارها گفته است که قصد دارد برای عادی‌سازی روابط ترکیه و سوریه، شخصاً با بشار اسد، رئیس‌جمهور سوریه دیدار کند. جمهوری اسلامی ایران هم اعلام کرده است که از فرآیند عادی‌سازی روابط ترکیه و سوریه حمایت می‌کند. علی صغر خاجی، مشاور ارشد وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، دو هفته پیش در دیداری که با بشار اسد، رئیس‌جمهور سوریه داشت، از تحرکات اخیر در خصوص حل اختلافات سوریه و ترکیه حمایت کرد، تاکید کرد جمهوری اسلامی ایران از این گفت‌وگوها حمایت می‌کند. بعد از اعلام تمایل چندباره رئیس‌جمهور ترکیه برای برگزاری دیدار با بشار اسد، وزیر خارجه ترکیه به تازگی اعلام کرده است که دیدار مذکور قرار است در یک کشور ثالث برگزار شود، اما هنوز هیچ تاریخ دقیقی برای برگزاری این دیدار مشخص نشده است. ابراهیم کالین، سخنگوی ریاست‌جمهوری ترکیه پنجشنبه هفته گذشته اعلام کرد این کشور به همراه روسیه و ایران در ماه جاری میلادی نشست سه‌جانبه‌ای در باره سوریه برگزار خواهند کرد. هر چند ایران نفوذ زیادی روی دولت سوریه دارد و دولت دوست ترکیه محسوب می‌شود، اما ترکیه چندان علاقه‌ای به مداخله ایران در فرآیند عادی‌سازی روابط با سوریه نشان نمی‌دهد. آنکارا معتقد است که تهران در سوریه نه در قالب یک متحد بلکه در قالب یک رقیب عمل می‌کند. ترکیه، مانند کشورهای عربی که از سه سال پیش فرآیند عادی‌سازی روابط خود را با دولت بشار اسد آغاز کرده‌اند، امیدوار است که بتواند با مشوق‌های اقتصادی و امنیتی برای دولت سوریه، از نفوذ نظامی و امنیتی ایران در سوریه بکاهد. مسئله آوارگان سوریه در ترکیه روزبه‌روز مسئله مهم‌تری برای این کشور می‌شود. اعتراض‌های گسترده‌ای در افکار عمومی ترکیه در مورد حضور آوارگان سوریه وجود دارد و وضعیت اقتصادی ترکیه نیز در طول سال‌های گذشته به شکل قابل توجهی دچار افول شده است. خروج ۲/۵ میلیون آواره سوریه از خاک ترکیه می‌تواند بخشی از مشکلات اقتصادی ترکیه را حل و فصل کند. اما سوریه بدون پیش‌شرط حاضر به پذیرش آوارگان مستقر در ترکیه نیست. به اعتقاد دمشق بسیاری از افرادی که در ترکیه حاضر هستند، شیفته‌امپایان فراری هستند که در صورت بازگشت به سوریه مجدداً اقدام به شورش خواهند کرد.

ترکیه چندان علاقه‌ای به مداخله ایران در فرآیند عادی‌سازی روابط با سوریه نشان نمی‌دهد. آنکارا معتقد است که تهران در سوریه نه در قالب یک متحد بلکه در قالب یک رقیب عمل می‌کند. ترکیه، مانند کشورهای عربی که از سه سال پیش فرآیند عادی‌سازی روابط خود را با دولت بشار اسد آغاز کرده‌اند، امیدوار است که بتواند با مشوق‌های اقتصادی و امنیتی برای دولت سوریه، از نفوذ نظامی و امنیتی ایران در سوریه بکاهد.

مسئله آوارگان سوریه در ترکیه روزبه‌روز مسئله مهم‌تری برای این کشور می‌شود. اعتراض‌های گسترده‌ای در افکار عمومی ترکیه در مورد حضور آوارگان سوریه وجود دارد و وضعیت اقتصادی ترکیه نیز در طول سال‌های گذشته به شکل قابل توجهی دچار افول شده است. خروج ۲/۵ میلیون آواره سوریه از خاک ترکیه می‌تواند بخشی از مشکلات اقتصادی ترکیه را حل و فصل کند. اما سوریه بدون پیش‌شرط حاضر به پذیرش آوارگان مستقر در ترکیه نیست. به اعتقاد دمشق بسیاری از افرادی که در ترکیه حاضر هستند، شیفته‌امپایان فراری هستند که در صورت بازگشت به سوریه مجدداً اقدام به شورش خواهند کرد.

مسئله آوارگان سوریه در ترکیه روزبه‌روز مسئله مهم‌تری برای این کشور می‌شود. اعتراض‌های گسترده‌ای در افکار عمومی ترکیه در مورد حضور آوارگان سوریه وجود دارد و وضعیت اقتصادی ترکیه نیز در طول سال‌های گذشته به شکل قابل توجهی دچار افول شده است. خروج ۲/۵ میلیون آواره سوریه از خاک ترکیه می‌تواند بخشی از مشکلات اقتصادی ترکیه را حل و فصل کند. اما سوریه بدون پیش‌شرط حاضر به پذیرش آوارگان مستقر در ترکیه نیست. به اعتقاد دمشق بسیاری از افرادی که در ترکیه حاضر هستند، شیفته‌امپایان فراری هستند که در صورت بازگشت به سوریه مجدداً اقدام به شورش خواهند کرد.

نگاه کارشناسی

پرونده‌های پناه‌جویان و گروه‌های مسلح

آنکارا از عادی‌سازی روابط با دمشق چه می‌خواهد؟

شرقی سوریه است و یک تهدید امنیت ملی مهم از نظر ترکیه محسوب می‌شود، از چالش‌برانگیزترین مسائل بین دو پایتخت است. روابط دیپلماتیک ترکیه و سوریه با فاصله پس از آغاز جنگ داخلی سوریه در سال ۲۰۱۱ قطع شد. استعداد واحدهای نظامی ترکیه در خاک سوریه بین ۵ هزار تا ۱۵ هزار نفر برآورد می‌شود. ارتش ملی سوریه، یک گروه شورشی مستقر در آنکارا که با دولت بشار اسد مبارزه می‌کند بین ۸۰ هزار تا ۱۰۰ هزار نیرو دارد. از سال ۲۰۱۶ تاکنون ترکیه چندین عملیات نظامی گسترده برای جنگ با داعش و گروه مسلح کردنیروهای دموکراتیک سوریه در خاک سوریه انجام داده است. در حال حاضر ۱۰ درصد از خاک سوریه تحت کنترل ترکیه است و ترکیه قصد دارد نزدیک به ۵۰۰ هزار پناه‌جوی سوری در ترکیه را در این مناطق اسکان دهد. چندین سال است که دولت رجب طیب اردوغان تلاش می‌کند تا شکلی از ثبات را در سوریه ایجاد کند تا اتباع سوری ساکن ترکیه را به کشورشان بازگرداند. براساس آمار رسمی نزدیک به ۳/۵ میلیون نفر از اتباع سوریه در ترکیه ساکن هستند، هر چند تخمین زده می‌شود رقم واقعی پناه‌جویان بسیار بیشتر از این باشد. بخشی از این افراد که نمی‌خواهند یا نمی‌توانند به سوریه بازگردند یا شهروندی ترکیه دریافت می‌کنند یا به کشور ثالثی ارجاع می‌شوند. مته سوهتاووغلو، روزنامه‌نگار مستقل که جنگ داخلی سوریه را پوشش می‌داد معتقد است که شهروندان سوریه در خاک ترکیه تنها زمانی به کشورشان باز می‌گردند که احساس کنند شرایط اقتصادی و سیاسی در سوریه بهبود یافته است. سوهتاووغلو به المانی‌تور می‌گوید: «در ترکیه باور بر این است

که بهترین نقطه برای بازگشت آوارگان سوری، شمال سوریه است. اما همه سوری‌هایی که به ترکیه آمده‌اند از شمال سوریه نیستند. ده‌ها هزار نفر از اتباع سوریه هستند که از جنوب این کشور آمده‌اند.» به اعتقاد سوهتاووغلو ساخت و ساز مراکز مسکونی در شمال سوریه به تنهایی برای بازگرداندن اتباع سوریه به خاک کشورشان کافی نیست. درست همانگونه که مناطق مختلف ترکیه تفاوت‌های فرهنگی دارند، در سوریه هم همینگونه است.» این روزنامه‌نگار اهل ترکیه می‌گوید که بازگرداندن اهالی جنوب سوریه از ترکیه به شمال سوریه باعث می‌شود تا ترکیب جمعیت شمال سوریه به هم بخورد و باعث اعتراض در میان ساکنان عرب، کرد و ترک منطقه و بسیاری از اقوام عشایری می‌شود که در این منطقه زندگی می‌کنند. نظرسنجی‌ها در میان آوارگان سوریه در ترکیه نشان می‌دهد که اکثریت آنها نمی‌خواهند به سوریه بازگردند، اما نظرسنجی‌ها در میان اتباع ترکیه نشان می‌دهد که اکثریت بسیار بزرگی از مردم ترکیه از همه جناح‌های سیاسی خواهان خروج آوارگان سوریه هستند. در سوریه هم دولت اسد خواهان بازگشت آوارگان ساکن ترکیه نیست و آنها را به عنوان نیروهای بالقوه حامی هیئت‌تحریرالشام و حتی داعش می‌داند. اوایل ماه جاری میلادی شورش‌ها و اعتراض‌هایی در میان اتباع ترکیه و سوریه در دو سوی مرز رخ داد که باعث شد تردیدهایی در مورد احتمال همزیستی این دو جمعیت با یکدیگر افزایش پیدا کند.

اما یکی از مهم‌ترین مسائلی که در حال حاضر در محافل سیاست خارجی

بارین کایاوغلو

استاد دانشگاه آمریکایی عراق در سلیمانیه

درست در زمانی که رجب طیب اردوغان، رئیس‌جمهور ترکیه به صورت علنی به دنبال گفت‌وگو با دمشق است، بشار اسد، رئیس‌جمهور سوریه هم که زمانی تاکید داشت آغاز گفت‌وگوها با ترکیه مشروط به این است که ترکیه قبل از هر اقدامی از خاک سوریه عقب‌نشینی کند، حالا لحن خود را اندکی نرم‌تر کرده است. مخاطره‌های ژئوپلیتیک در خاک سوریه، به‌ویژه تلاش گروه‌های گرد سوریه برای تثبیت قدرت خود در شمال شرقی سوریه و همچنین مسائل موجود در منطقه از جمله جنگ در نوار غزه و افزایش تنش میان اسرائیل و گروه‌های تحت حمایت ایران در لبنان و یمن، به پرورنده آشتی میان آنکارا و دمشق فوریت داده است. کارشناسان به المانی‌تور می‌گویند که از جمله مسائل فوری که بر گفت‌وگوهای عادی‌سازی روابط سوریه و ترکیه مؤثر است، مهم‌ترین آنها آینده حضور نیروهای نظامی ترکیه در خاک سوریه، گروه‌های اپوزیسیون تحت حمایت ترکیه و پناه‌جویان سوری در ترکیه است. خلع سلاح گروه‌های مسلح مانند هیئت تحریرالشام که در ادلب، شمال غربی سوریه، مستقر است و همچنین آینده نیروهای دموکراتیک سوریه که گروهی مسلح گرد در شمال